

การดำเนินงานสหกิจศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุงศักดิ์ สุขสอาด
ผู้อำนวยการศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
23 พฤษภาคม 2556

1

สถาบันอุดมศึกษา

“... เป็นสถาบันทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเน้น
ความรู้ภาคทฤษฎีและการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้ตาม
มาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพ ...”

ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

2

อุดมศึกษา

- ❖ สร้างคน สร้างชาติ สร้างขีดความสามารถในการพัฒนาและแข่งขัน
- ❖ คุณภาพกำลังคนเป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาได้และแข่งขันได้
- ❖ การผลิตบัณฑิตตามความต้องการของตลาดแรงงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

3

อุดมศึกษา (ต่อ)

- ❖ เสี่ยงสะท้อนจากตลาดแรงงานเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตไทย
 - ทฤษฎีจัด ปฏิบัติไม่เป็น
 - มีความรู้ ไม่สู้งาน
 - อ่อนภาษาอังกฤษ
 - ต้องฝึกอบรมเพิ่มเติมจึงจะทำงานได้

ระบบการจัดการศึกษา

- ❖ Work-based Learning
- ❖ Industry-based Learning
- ❖ Internship
- ❖ Work-integrated Learning

การจัดการศึกษาผสมผสานการเรียนและการปฏิบัติงาน

- ❖ ฝึกงานในสถานประกอบการเป็นระยะเวลาสั้นๆ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
- ❖ ปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการเต็มเวลาตามระยะเวลาที่กำหนด โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ปัญหาในการจัดการศึกษาแบบผสมผสาน

- ❖ หาสถานประกอบการที่พร้อมและเหมาะสมได้ไม่เพียงพอ
- ❖ ประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติงานไม่ตรงกับสาขาวิชาการและวิชาชีพ
- ❖ ระยะเวลาปฏิบัติงานสั้นเกินไป (ภาคฤดูร้อน)
- ❖ ขาดการสอนงานและการนิเทศงานที่ดี
- ❖ ขาดการประเมินผลที่เป็นระบบและได้มาตรฐาน

สหกิจศึกษา: ทางเลือกใหม่ของอุดมศึกษาไทย

สหกิจศึกษา (Co-operative Education) เป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาสลับกับการไปหาประสบการณ์จริงจากการปฏิบัติงาน ณ สถานประกอบการอย่างมีระบบ ด้วยความร่วมมือจากสถานประกอบการและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน: บิดาแห่งสหกิจศึกษาไทย)

วัตถุประสงค์

- ❖ เพื่อเพิ่มเติมประสบการณ์ทางด้านวิชาการและวิชาชีพ เพื่อการพัฒนาตนเองของนักศึกษาในรูปแบบที่มีคุณค่าเหนือกว่าการฝึกงาน
- ❖ เพื่อเปิดโอกาสให้สถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต (บัณฑิตพร้อมทำงาน)

วัตถุประสงค์ (ต่อ)

- ❖ เพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัย ได้มาตรฐานและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน
- ❖ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานประกอบการและมหาวิทยาลัยผ่านนักศึกษาผู้ที่ไปปฏิบัติสหกิจศึกษาและอาจารย์ที่ไปนิเทศงาน

สหกิจศึกษาต่างจากฝึกงานอย่างไร?

- ❖ นักศึกษาต้องปฏิบัติงาน เต็มเวลา นานไม่น้อยกว่า 16 สัปดาห์
- ❖ ต้องทำงานเสมือนเป็นพนักงานของสถานประกอบการนั้นๆ
- ❖ ต้องทำงานตรงตามสาขาวิชาชีพที่เรียน
- ❖ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานจากสถานประกอบการและสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน
- ❖ ต้องทำงาน/โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อสถานประกอบการ
- ❖ มีการสอนงานโดยสถานประกอบการ

ความเข้าใจต่อการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถาบัน

- ❖ นโยบายของสถาบัน
- ❖ โครงสร้างการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถาบัน / คณะ
- ❖ ภาระหน้าที่ / ภาระงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถาบัน

- ❖ เจ้าหน้าที่สหกิจศึกษาระดับสถาบัน / คณะ / สาขาวิชา (ถ้ามี)
- ❖ อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาสหกิจศึกษาประจำหลักสูตร
- ❖ อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา / อาจารย์นิเทศ

หน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถาบัน
เจ้าหน้าที่สหกิจศึกษา

- ❖ จัดหาสถานประกอบการ
- ❖ ประสานงานระหว่างสถานประกอบการ อาจารย์ที่ปรึกษา
สหกิจศึกษา และนักศึกษา / เตรียมเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ❖ ให้คำแนะนำในการวางแผนด้านอาชีพ
- ❖ จัดกิจกรรม / โครงการอบรมเสริมทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการ
ประกอบอาชีพ

หน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถาบัน
อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาสหกิจศึกษาประจำหลักสูตร

- ❖ ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการรายวิชาสหกิจศึกษา / ทำ มคอ. 4
- ❖ รวบรวมข้อมูลการดำเนินการสหกิจศึกษาให้ประธานหลักสูตร
ทำ มคอ. 7
- ❖ จัดทำคำขอตั้งงบประมาณดำเนินการประจำปี
- ❖ ประสานงานสหกิจศึกษากับฝ่ายสหกิจศึกษา หรือหน่วยงานที่
ทำหน้าที่รับผิดชอบงานสหกิจศึกษาของสถาบัน
- ❖ กำหนดบุคคลเป็นอาจารย์นิเทศงานสหกิจศึกษา / อนุมัติ
แผนการนิเทศ / อนุมัติงบประมาณนิเทศงานในเบื้องต้น

หน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถาบัน

อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา / อาจารย์นิเทศ

- ❖ รับรองคุณภาพงานที่ได้รับการเสนอจากสถานประกอบการ
- ❖ ให้คำปรึกษาด้านวิชาการและการปฏิบัติงานในสถานประกอบการให้นักศึกษา
- ❖ สนับสนุนข้อมูลการจัดหางานและสถานประกอบการ
- ❖ พิจารณาคัดเลือกนักศึกษาเข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษา

หน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถาบัน

อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา / อาจารย์นิเทศ (ต่อ)

- ❖ พิจารณานุมัติให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนหรือถอนรายวิชาสหกิจศึกษา
- ❖ นิเทศงานสหกิจศึกษา
- ❖ ประเมินผลการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วน
- ❖ สรุปข้อมูลปัญหาและอุปสรรค / ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานเสนอต่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาสหกิจศึกษาประจำหลักสูตร เพื่อจัดทำ มคอ. 6

ภารกิจและหลักปฏิบัติของสหกิจศึกษา

- ❖ ก่อนไปปฏิบัติสหกิจศึกษา
- ❖ ระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา
- ❖ หลังกลับจากปฏิบัติสหกิจศึกษา

ภารกิจก่อนไปปฏิบัติสหกิจศึกษา

ระยะเวลา 2 ภาคการศึกษา ก่อนไปปฏิบัติสหกิจศึกษา

- ❖ ประชุมคณาจารย์และนักศึกษาในหลักสูตร
- ❖ หาดำเนินงานให้นักศึกษา
- ❖ รับสมัครนักศึกษาสหกิจศึกษา
- ❖ เตรียมความพร้อมด้านทักษะอาชีพให้นักศึกษา
- ❖ เตรียมความพร้อมด้านงบประมาณดำเนินการ

ภารกิจก่อนไปปฏิบัติสหกิจศึกษา (ต่อ)

ระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา ก่อนไปปฏิบัติสหกิจศึกษา

- ❖ อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาจัดทำรายละเอียดรายวิชา
ประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ. 4)
- ❖ ประกาศตำแหน่งงานให้นักศึกษาเลือกสมัคร
- ❖ สัมภาษณ์ / ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล
- ❖ จับคู่สถานประกอบการกับนักศึกษา
- ❖ ประกาศผลการจับคู่สถานประกอบการ

ภารกิจก่อนไปปฏิบัติสหกิจศึกษา (ต่อ)

ระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา ก่อนไปปฏิบัติสหกิจศึกษา

- ❖ จัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือส่งตัวนักศึกษาเข้า
ปฏิบัติงาน / แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน / แนวปฏิบัติที่
พนักงานที่ปรึกษาของสถานประกอบการต้องกระทำ
- ❖ อบรมเสริมทักษะวิชาการ / ทักษะอาชีพ เพิ่มเติม (ถ้าจำเป็น)
- ❖ ประชุมนักศึกษาก่อนส่งไปปฏิบัติสหกิจศึกษา
- ❖ หลักสูตร / สาขาวิชากำหนดบุคคลเพื่อทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่
ปรึกษาสหกิจศึกษา / อาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา

ภารกิจระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา

สัปดาห์ที่ 1-2 ของการปฏิบัติสหกิจศึกษา

- ❖ ผู้ประสานงานสหกิจศึกษาของหลักสูตร / สาขาวิชา ตรวจสอบภาระงานของนักศึกษาที่ได้รับมอบหมายจากสถานประกอบการ รวมทั้งช่องทางการติดต่อนักศึกษา
- ❖ ผู้ประสานงานสหกิจศึกษาของหลักสูตร / สาขาวิชา ร่วมแก้ไข ปัญหาในเรื่องลักษณะงานที่ไม่เหมาะสม หรือพิจารณาเปลี่ยน สถานประกอบการใหม่ (ถ้าจำเป็น)
- ❖ อาจารย์นิเทศตรวจสอบความเหมาะสมของหัวข้อโครงงานพิเศษที่ นักศึกษาได้รับมอบหมาย

ภารกิจระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา (ต่อ)

สัปดาห์ที่ 3-7 ของการปฏิบัติสหกิจศึกษา

- ❖ อาจารย์นิเทศสหกิจศึกษาติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติ สหกิจศึกษาเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา ปฏิบัติงาน
- ❖ หลักสูตร / สาขาวิชา กำหนดช่วงเวลาที่จะไปนิเทศสหกิจ ศึกษา
- ❖ อาจารย์นิเทศสหกิจศึกษาทำแผนการนิเทศงานเพื่อขออนุมัติ แผนและงบประมาณตามระเบียบปฏิบัติของสถาบัน

ภารกิจระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา (ต่อ)

สัปดาห์ที่ 3-7 ของการปฏิบัติสหกิจศึกษา

- ❖ ผู้ประสานงานสหกิจศึกษาของหลักสูตร / สาขาวิชา ประสาน นัดหมายการไปนิเทศงานกับสถานประกอบการ
- ❖ ผู้ประสานงานสหกิจศึกษาของหลักสูตร / สาขาวิชา เตรียม เอกสารให้อาจารย์นิเทศ ได้แก่ ข้อมูลนักศึกษา / ข้อมูลสถาน ประกอบการ / แบบประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา / แบบประเมินสถานประกอบการ / ของที่ระลึก (ถ้ามี)
- ❖ ผู้ประสานงานสหกิจศึกษาของหลักสูตร / สาขาวิชา อำนวย ความสะดวกแก้อาจารย์นิเทศตามสมควร (ตามธรรมเนียม ปฏิบัติของสถาบัน)

ภารกิจระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา (ต่อ)

สัปดาห์ที่ 8-12 ของการปฏิบัติสหกิจศึกษา

- ❖ อาจารย์นิเทศไปนิเทศงานนักศึกษา ณ สถานประกอบการ อย่างน้อย 1 ครั้ง

ภารกิจระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา (ต่อ)

สัปดาห์ที่ 13-16 ของการปฏิบัติสหกิจศึกษา

- ❖ อาจารย์นิเทศให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อการปฏิบัติงานโครงการพิเศษ (project) ที่ได้รับมอบหมายจากสถานประกอบการ
- ❖ อาจารย์นิเทศเข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ณ สถานประกอบการ (ถ้ามี)
- ❖ อาจารย์นิเทศตรวจรายงานสหกิจศึกษาระดับร่าง ก่อนการปฏิบัติงานแล้วเสร็จ

ภารกิจหลังปฏิบัติสหกิจศึกษา

- ❖ จัดให้มีการนำเสนอผลการปฏิบัติสหกิจศึกษาหลังกลับโดยนักศึกษาสหกิจศึกษาทุกคน ณ สถาบัน
- ❖ อาจารย์นิเทศตรวจสอบรายงานสหกิจศึกษาระดับสมบูรณ์ก่อนส่งกลับไปยังสถานประกอบการ
- ❖ อาจารย์นิเทศประเมินผลการปฏิบัติสหกิจศึกษาของนักศึกษา / ประเมินสถานประกอบการ / สรุปผลการดำเนินการสหกิจศึกษาประจำภาคการศึกษา
- ❖ อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาจัดทำรายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ. 6)

ภารกิจหลังปฏิบัติสหกิจศึกษา (ต่อ)

- ❖ ผู้ประสานงานสหกิจศึกษาของหลักสูตร / สาขาวิชา สรุปผลการดำเนินการสหกิจศึกษาประจำภาคการศึกษา โดยเฉพาะประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นทั้งหมดเสนอต่อหลักสูตร เพื่อหาแนวทางป้องกันปัญหาดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินการครั้งถัดไป

มาตรฐานการนิเทศสหกิจศึกษา

มาตรฐานการนิเทศ

มาตรฐานขั้นต่ำ

- ❖ อาจารย์นิเทศ ต้อง มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 1 ภาคการศึกษาในสาขาวิชานั้นๆ และ ผ่านการอบรมการนิเทศงาน โดยหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจาก สกอ.
- ❖ สถานศึกษา ต้อง จัดระบบที่เลี้ยงให้แก่อาจารย์นิเทศที่ยังไม่มีประสบการณ์นิเทศงาน

มาตรฐานการนิเทศ

มาตรฐานขั้นต่ำ (ต่อ)

- ❖ อาจารย์นิเทศ ต้อง เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาที่นักศึกษาสังกัดอยู่
- ❖ สถานศึกษา ต้อง นัดหมายสถานประกอบการ เพื่อให้อาจารย์นิเทศเข้านิเทศงาน ณ สถานประกอบการในระหว่างการปฏิบัติสหกิจศึกษาของนักศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้ง

มาตรฐานการนิเทศ

มาตรฐานขั้นต่ำ (ต่อ)

- ❖ อาจารย์นิเทศ ต้อง ได้รับเอกสารประกอบการนิเทศ เช่น ประวัตินักศึกษา ลักษณะงาน เป็นต้น ไม่น้อยกว่า 7 วันก่อนกำหนดการนิเทศ
- ❖ อาจารย์นิเทศ ต้อง กำหนดแผนการนิเทศงานนักศึกษาอย่างชัดเจน

มาตรฐานการนิเทศ

มาตรฐานขั้นต่ำ (ต่อ)

- ❖ ในการนิเทศ ต้อง จัดให้มีการหารือระหว่างผู้นิเทศงานของสถานประกอบการกับอาจารย์นิเทศ นักศึกษากับอาจารย์นิเทศ และหารือร่วมทั้งสามฝ่าย
- ❖ อาจารย์นิเทศ ต้อง ใช้เวลานิเทศงานไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อสถานประกอบการ

มาตรฐานการนิเทศ

มาตรฐานขั้นต่ำ (ต่อ)

- ❖ อาจารย์นิเทศ ต้อง ติดตามความก้าวหน้าของนักศึกษา พร้อมทั้งทำการประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาตามความจำเป็นและเหมาะสม

มาตรฐานการนิเทศ

มาตรฐานส่งเสริม

- ❖ อาจารย์นิเทศ ควร ตรวจสอบความถูกต้องของรายงาน และให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษา
- ❖ ในช่วงกึ่งกลางของการปฏิบัติสหกิจศึกษา อาจารย์นิเทศ ควร เข้ารับฟังการนำเสนอความก้าวหน้าของโครงการหรืองานที่นักศึกษาปฏิบัติ ร่วมกับผู้นิเทศงานของสถานประกอบการ

มาตรฐานการนิเทศ

มาตรฐานส่งเสริม (ต่อ)

- ❖ ในช่วงสัปดาห์สุดท้ายของการปฏิบัติสหกิจศึกษา อาจารย์นิเทศ ควร เข้ารับฟังการนำเสนอผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ร่วมกับผู้นิเทศงานของสถานประกอบการ และผู้บริหารองค์กร พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ

ประเด็นในการนิเทศงานสหกิจศึกษา

ประเด็นนิเทศงานสหกิจศึกษา

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ

- ❖ ใช้แบบสอบถามที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- ❖ รวบรวมจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม
- ❖ อาจอ้างอิงเพิ่มเติมจากเอกสารหรืองานที่นักศึกษาปฏิบัติ

ประเด็นนิเทศงานสหกิจศึกษา

การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์

- ❖ เป็นหัวข้อนอกเหนือจากแบบสอบถาม
- ❖ ใช้วิธีการประเมินผลจากการพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
- ❖ ใช้วิธีการประเมินจากการสังเกตบริบท / สภาพแวดล้อม / ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา

ประโยชน์ที่ได้จากการนิเทศงานสหกิจศึกษา

- ❖ ประเมินผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติสหกิจศึกษาและจุดเด่นจุดด้อยของนักศึกษา
- ❖ เปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการใช้ในภาคอุตสาหกรรม
- ❖ มีโอกาสสร้างความร่วมมือทางวิชาการด้านต่างๆ ระหว่างมหาวิทยาลัยกับสถานประกอบการ (การวิจัย / บริการวิชาการ)

ประโยชน์ที่ได้จากการนิเทศงานสหกิจศึกษา (ต่อ)

- ❖ ประเมินความเข้าใจและความพร้อมในด้านต่างๆ ของสถานประกอบการที่มีต่อการรับนักศึกษาสหกิจศึกษา
- ❖ ใช้ประกอบการตัดสินใจในการส่งนักศึกษาสหกิจศึกษารุ่นต่อไป
- ❖ ใช้จัดอันดับ (ranking) สถานประกอบการ

Q & A

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุงศักดิ์ สุขสอาด

E-mail: spadungs@wu.ac.th

โทร. 0 7567 3176 โทรสาร 0 7567 3114
